

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia sümfooniaorkester

Dirigent Kaspar Mänd

Solist Silvia Ilves^{TŠELLO}

Kavas

Haydn, Bartók, Kruusmaa

30.04.2023 — 17.00

EMTA suur saal

Alisson Kruusmaa (1992)

„Viis arabeski kammerorkestrile“ (2021)

Arabesk 1: molto cantabile

Arabesk 2: distantly

Arabesk 3: sempre con rubato

Arabesk 4: espressivo

Arabesk 5: sempre con rubato

Franz Joseph Haydn (1732–1809)

Tšellokontsert nr 1 C-duur Hob. VIIb:1 (~1761–1765)

I *Moderato*

II *Adagio*

III *Finale: Allegro molto*

Vaheaeg

Béla Bartók (1881–1945)

Orkestrikontsert Sz. 116 (1943/1945)

I *Introduzione: Andante non troppo – Allegro vivace*

II *Gioco delle coppie: Allegretto scherzando*

III *Elegia: Andante non troppo*

IV *Intermezzo interrotto: Allegretto*

V *Finale: Pesante – Presto*

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

sümfooniaorkester

Dirigent **Kaspar Mänd**

Solist **Silvia Ilves** (tšello)

Noor eesti helilooja **Alisson Kruusmaa** on lõpetanud 2017. aastal Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia magistrantuuri Helena Tulve kompositsiooniklassis, täiendanud end 2013/2014 Verdi-nimelises Milano konservatooriumis ning õpib käesoleval ajal EMTA doktorantuuris.

Kruusmaa loomingusse kuulub orkestri-, ansambli-, koori- ja sooloteoseid. 2018. aastal võitis tema „Rain” metsosopranile ja puhkpilliorkestrile parima teose auhinna festivalil „24th Young Composers Meeting” Hollandis. Teos kõlas samal aastal festivalil Gaudeamus Muziekweek Utrechtis. 2018. aasta septembris valiti Kruusmaa Los Angelese kammerorkestri Kaleidoscope kompositsioonikonkursi finalistide hulka. 2019. aastal oli ta New Yorgis Mise-En muusikafestivali külalishelilooja. Kruusmaale on omistatud Erkki-Sven Tüüri nimeline noore helilooja stipendium (2013), Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia (2021) ja Tõnu Kaljuste nimeline stipendium (2023). Sellest aastast alustas Kruusmaa residentuuri Hollandi Rahvuskooperis. Sügiseks on valmimas ulatuslikum teos Eesti Rahvusmeeskoorile ja Rascheri saksofonikvartetile ning 2024. aastaks valmib ballett Rahvuskooperile Estonia.

Tema muusikale on iseloomulikud õrnad, haprad ja ruumiküllased kõlamaastikud. Domineerib hõre ja delikaatne orkestratsioon ning avar kõlaruum, mis jätab nii aja kui ka koha kuulaja enda mõttepeegeldusteks. „**Viis arabeski kammerorkestrile**” (2021) on loodud festivali Klaaspärlimäng tellimusel ning kõlasid esiettekandes 13. juulil 2021 Tartu Jaani kirikus Klaaspärlimäng Sinfonietta ja dirigent Andres Kaljuste poolt. Viieosaline teos on inspireeritud saksa kirjaniku Herman Hesse (1877–1962) luuletuse „Ent töelus on me salajane ihk” esimestest ridadest:

*õrn-arabeskne, vaimne, kõigest prii,
mu ümber keerleb nagu haldjaring
eimiski ümber, millele me hing
me olemise annab ohvriks nii.*

Viini klassikalise koolkonna rajajat **Franz Joseph Haydn** on tituleeritud õigusega nii „sümfoonia isaks“ kui ka „keelpillikvarteti isaks“. Instrumentaalkontserdi žanr jääb tema loomingu üldpildis tahaplaanile. Enamik neist kuuluvad autori varasemasse loomeaega ja vaid kolm kontserti on kirjutatud pärast 1770. aastat. Ja kuigi Haydn ei pidanud kontserdižanri endale nii omaseks nagu tema kaasaegne Mozart, on tema parimad teosed selles vallas tundlikud sooloinstrumendi võimalustele ja igal moel meisterlikud nagu ka tema sümfooniad.

Tšellole kui soolopillile on Haydn kirjutanud kaks kontserti: C-duur Hob. VIIb:1 ja D-duur Hob. VIIb:2 – mõlemad pärinevad perioodist, mil helilooja tegutses kapellmeistrina Ungari vürsti Nikolaus Esterházy õukonnas (1761–1790). Talle on omistatud veel kahe tšellokontserdi autorlust, ent kindlad tõendid selle kohta siiski puuduvad.

Tšellokontserti nr 1 C-duur peeti kaks sajandit kadunuks, kuni selle avastas 1961. aastal Praha rahvusmuuseumi arhivaar Oldřich Pulkert. Kuna Haydn katalogiseeris oma loomingut (ilmselt tõestamaks vürst Esterházyle oma produktiivsust), märkides üles ka teoste algusteemad, oli võimalik kontserdi autorlus tuvastada. Tšellokontsert C-duur on Haydni loomingus suhteliselt varane teos, olles kaasaegne tema sümfooniatega nr 6–8. Nagu ka nimetatud sümfooniade tšellopartiid, on kontsert loodud silmas pidades Esterházy orkestri võimekat tšellisti Joseph Weiglit. Ei ole teada, kas või millal Weigl seda kontserti omal ajal esitas. Pärast teose taasavastamist kõlas see aga 19. mail 1962 Prahas, esitajateks tšellist Miloš Sádlo, Tšehhi Raadio Sümfooniaorkester ja dirigent Charles Mackerras.

Ungari helilooja, pianisti ja muusikafolkloristi **Béla Bartóki** loomingus kajastub ilmekalt euroopa 20. sajandi esimese poole muusika arenemiskulgu – järk-järguline loobumine romantilistest traditsioonidest ja uuendused muusikalistes väljendusvahendites. Bartóki stiili, aga ka üldise

loomingufilosoofia kujunemist mõjutas sügavalt tema kiindumus rahvamuusika vastu. Just rahvamuusika kogumisreisidel avastatud ungari ja naaberrahvaste vanem folkloor oma meetriliste ja laadiliste iseärasustega andis heliloojale inspiratsiooni helikeele moderniseerimiseks. Tema ligi paarisaja helitöö hulgas on kõige arvukamalt esindatud klaveriteosed, mida pianisti- ja komponistidiplomiga Budapesti Muusikaakadeemia lõpetanud Bartók ka ise suurepäraselt esitada suutis, ent ta on ka orkestri-, lava- ja kammermuusika ning vokaalteoste autor.

Olles saavutanud 1930. aastate lõpuks lugupeetud helilooja maine Euroopas, lahkus Bartók Teise maailmasõja hakul koos perega Ameerikasse, kus publik polnud tema loominguga tuttav ning jäi tema talendi suhtes üsnagi ükskõikseks. Heliloojat vaevasid meeleheitlik koduigatsus, majanduslik kitsikus ja halvenenud tervis, mis viisid loomingulise vaikimiseni. Soovides toetada sõpra tema elu madalpunktis, pöördusid Bartóki kaasmaalased Joseph Szigeti ja Fritz Reiner dirigent Sergei Kussevitski poole, et too telliks omanimelise fondi kaudu heliloojalt orkestriteose. Kuigi Kussevitski polnud ungarlase muusikast eriti vaimustatud, andis ta nõusoleku ning toimetas haiglas viibivale Bartókile isiklikult tellimuse ja esimese tšeki. Vaid kahe kuuga 1943. aasta sügisel kirjutas Bartók seepeale oma ikoonilise meistriteose – **orkestrikontserdi Sz. 116** –, mis tuli menukalt esiettekandele 1. detsembril 1944 Bostoni Sümfooniaorkesteri poolt nende kodulinna Sergei Kussevitski juhatusel. „Esitus oli suurepärane. Kussevitski ütles, et see on viimase 25 aasta parim orkestriteos (sealhulgas tema iidoli Šostakovitši teosed!),” täheldas kohal viibinud autor.

Orkestrikontserdis on kristalliseerinud Bartóki loomingu essents – kokkuvõtte tema mõtetest, püüetest ja tehnilistest saavutustest. Viieosaline teos on üles ehitatud sümmeetria printsiibil, emotsionaalseks tuumikuks kõige esimesena loodud kolmas osa (Eleegia), mida

ümbritsevad kaks skertsolaadset osa ja neid omakorda kaks kõige ulatuslikumat osa. „Kui meelelahutuslik teine osa kõrvale jätta, siis kujutab teos oma põhikarakterilt järk-järgulist kulgemist esimese osa karmusest läbi kolmanda osa surmalaulu elujaatava finaali,” kirjutas orkestrikontserdi kohta helilooja. Teose žanrilist määratlust on autor seletanud sellega, et „üksikuid instrumente või pillirühmi on käsitletud kontsertlikus või solistlikus maneeris. Virtuosoosne käsitus ilmneb näiteks esimese osa fugaato-lõikudes (puhkpillid) või viimase osa *perpetuum mobile* laadses peateema lõigus (keelpillid), eriti aga teises osas, kus instrumentide paarid ilmuvad järjestikku säravate lõikudega.” Kolmandas osas, mis kannab alapealkirja *Intermezzo interrotto* („Katkestatud intermetso”), parodeerib Bartók marsiviisi Šostakovitši 7. sümfooniast, mille ta leidis olevat ülehinnatud.

Orkestrikontsert jäi üheks Bartóki viimastest oopustest – vähem kui aasta pärast teose esiettekannet suri helilooja New Yorgis leukeemia tagajärjel.

Evelin Kõrvits

Silvia Ilves alustas tšelloõpinguid Tallinna Muusikakeskkoolis Mart Laasi käe all ning jätkas Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias, juhendajateks professorid Peeter Paemurru, Henry-David Varema ja Marko Ylönen. Ta on täiendanud end ka meistrikursustel Jens Peter Maintzi, Nicholas Jonesi, Olsi Leka, Aleksei Vassiljevi, Wolfgang Boettcheri, Silvia Chiesa ja Urmas Tammiku juures.

Silvia Ilves on paljude konkursside laureaat: rahvusvaheline konkurss „Noor muusik“ Tallinnas (I koht, 2002), rahvusvaheline tšellistide konkurss Liezenis (II koht, 2006), ESTA Eesti üleriigiline noorte viiuldajate ja tšellistide konkurss Tallinnas (I koht, 2007), Suure-Jaani Muusikafestivali raames korraldatud tšellistide konkurss (I koht, 2009), Eesti Keelpilliõpetajate Ühingu üleriigiline noorte keelpillimängijate konkurss-festival (I koht, 2010), Tubina-nimeline keelpillimängijate konkurss (II koht, 2015), telekonkurss „Klassikatähed 2016“ (EMTA eripreemia ja II koht) ja rahvusvaheline Artur Kapi nimeline tšellistide konkurss (2019, II koht ja kolm eripreemiat). 2020. aastal pälvis ta eripreemia Elleri prelüüdi parima esituse eest Eesti keelpillimängijate konkursil.

Silvia on üles kasvanud koos viie muusikust õega, kellega ta on kontserte andnud juba varasest lapsepõlvest saadik. 2016. aastast tegutsevad nad The Ilves Sisters nime all. Samal aastal ilmus Silvia ja tema pianistist õe Liidia ühine plaat „The Ilves Sisters' Classical Favourites“. Silvia Ilves on soleerinud ERSO, Tallinna Kammerorkestri, EMTA sümfooniaorkestri, Tallinna Muusikakeskkooli sümfooniaorkestri, Pärnu Linnaorkestri, Tallinna Ülikooli sümfooniaorkestri, Eesti Sinfonietta, Narva Linnaorkestri ja Sul Ponticello orkestri ees.

Ta tegutseb aktiivselt ka kammermuusikuna ja on armastatud elektritšellist meelelahutusmaailmas. Edukas on olnud koostöö Kristjan Järviga (kelle asutatud Absolute Ensemble liige on ta alates 2017. aastast), pianistide Age Juurikase, Peep Lassmanni, Samuel Bezerra-Gomezi ja Sten Heinojaga,

tšellist Marcel Johannes Kitse, helilooja Rein Rannapi, kitarrist Paul Neitsovi ja paljude teistega. Aastail 2018–2021 töötas Silvia Ilves ERSO tšellorühma mängijana ja alates augustist 2022 kuulub ta Rahvusooper Estonia orkestri koosseisu. Silvia Ilves mängib isiklikul tšellol ja kasutab Hermann Richard Pfretzschneri poognat, mille on talle laenuks andnud prof Peeter Paemurru.

Kaspar Mänd on lõpetanud Vanalinna Hariduskolleegeiumi ja Muusikakooli oboe (õp Kalev Kuljus, Aleksander Hännikäinen) ning koorijuhtimise (õp Hirvo Surva) erialadel. 2012. aastal lõpetas ta Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kooridirigeerimise erialal (prof Hirvo Surva), õppides samas oboed (Nils Rõõmussaar), ning 2014 magistrantuuri orkestridirigeerimises (prof Paul Mägi). Ta on täiendanud end Pariisi konservatooriumis prof Zsolt Nagy dirigeerimisklassis, osalenud Järvi Suveakadeemias (2009, 2011 ja 2013) ning Eri Klasi ja Risto Joosti meistrkursustel (2010).

Aastal 2009 kutsus Mänd kokku segakoori HUIK! ning aastatel 2011–2014 oli ta kammerkoori Voces Musicales peadirigent. 2016. aastal asutas ta Uue Tänav Orkestri, kellega esitati kõik Beethoveni ja Mendelssohni sümfooniad. Ta on olnud dirigent 2014. ja 2019. aasta üldlaulupidudel ning 2017. aasta noorte laulupeol. 2014. aastast on Mänd dirigent Rahvusooperis Estonia, kus ta on juhatanud üle 40 erineva lavateose. Ta on pälvinud Eesti Kooriühingu noore dirigendi preemia (2012 ja 2015) ning Rahvusooper Estonia kolleegipreemia 2016.

Kaspar Mänd on juhatanud Eesti Riiklikku Sümfooniaorkestrit, Tallinna Kammerorkestrit, Tampere Filharmoniaorkestrit, liri Rahvusooperi orkestrit, Janáčeki-nimelist Filharmoniaorkestrit, Miskolci Sümfooniaorkestrit, YXUS Ensemble'it ja teisi kollektiive. Aastatel 2018–2022 oli Kaspar Mänd dirigeerimise õppejõud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ning 2019–2023 Pärnu Linnaorkestri peadirigent. Koos

Pärnu Linnaorkestriga telliti ja esitati palju uudisteoseid, mille eest ta pälvis 2021. aastal Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia. 2022. aasta kevadel ilmus album „as if a river were singing...” Alisson Kruusmaa, Maria Kõrvitsa ja Rasmus Puuri orkestriloominguga, mida esitavad Pärnu Linnaorkester ja dirigent Kaspar Mänd.

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia sümfooniaorkester on Eesti professionaalsete orkestrantide kasvulava. Orkestrit on juhitanud paljud tuntud Eesti dirigendid, nagu Roman Matsov, Vallo Järvi, Peeter Lilje, Eri Klas, Vello Pähn, Paul Mägi, Jüri Alpernten, Arvo Volmer, Andres Mustonen, Toomas Kapten, Toomas Vavilov, Risto Joost ja Erki Pehk, samuti on musitseeritud koos välisdirigentidega: Michel Tabachnik (Šveits), Jin Wang (Austria), Colin Metters (Inglismaa), Cecilia Rydinger Alin (Rootsi) ja Lutz Köhler (Saksamaa). Ühel hooajal toob orkester publiku ette keskmiselt seitse kava. Korraldatakse koostöökontserte Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga, neist mitmeid on juhitanud ERSO peadirigent Neeme Järvi. EMTA sümfooniaorkestri peadirigent on prof Paul Mägi.

Orkester on saanud tunnustust kontserdireisidel Rootsi, Soome ja Saksamaale. Kolmel korral (2002, 2005, 2016) on esinetud Berliinis toimival festivalil Young Euro Classic, kust kahel korral on koju toodud uudisloomingu preemia – 2005. aastal Ülo Kriguli teosega „JenZeits” ning 2016. aastal Liisa Hirschi teosega „Mechanics of Flying”. 2009. aastal oli EMTA sümfooniaorkester Läänemere-äärsete maade muusikaakadeemiate ühenduse (ABAM) orkestriakadeemia baasorkester. 2010. aastal toodi Eestis esmakordselt ettekandele Penderecki „Concerto grosso” ja „Ciaccona”, neist viimane helilooja enda dirigeerimisel. EMTA sümfooniaorkester oli baasorkestriks nii 2017. aasta noorte laulupeol kui ka 2019. aasta üldlaulupeo teise päeva kontserdil.

Flööt

Kristin Mürsepp

Vladyslav Hrynevych

Karmen Palusoo

Oboe

Ilya Zykau

Varvara Steke

Kirke Pertel (+inglissarv)

Klarnet

Valeri Leviand

Young Min Kim

Kevin Klasman (+bass)

Fagott

Francesco Pio Russo

Viktoriia Saienko

Patric Mauer

Metsasarv

Jürnas Rähni

Nikita Matsuk

Joosep Serva

Beka Peikrishvili

Trompet

Karl Kivi

Rauno Rüütelmaa

Mehis Martin Ots

Tromboon

Ivar Kiiv

Robert Lehtma

Johannes Kiik

Tuuba

Enri Remmelgas

Löökpillid

Brita Reinmann

Linus Elias Gustafsson

Atis Kriškāns

Harf

Kaisa Helena Žigurs

Marietta Mark

I viiul

Iris Eva Aabloo

Konstantine Eroyan

Triin Veissmann

Ingel Mättas

Marii Piirsalu

Mia Kurvits

Pille Triin Voolaid

Madli Lehiste

Albert Leppik

Elbe Reiter

Melissa Carita Ots

Piret Sandberg

II viiul

Laura Klesment

Sofia Yavorska

Helina Sommer

Karina Rostovtseva

Dmytro Cherepov

Madleen Kristen Alasi

Grete Heinsaar

Mariia-Sofiaa Dyka

Helen Västrik

Elle Isabel Lindpere

Vioola

Anna-Helena Inno

Oliver Vilu

Ruta Kuļikovska

Ekaterine Gardavadze

Natalia Berestenko

Merike Heidelberg

Laur Eensalu

Tšello

Teodor Juko Hiiemaa

Giorgi Nadareishvili

Nahee Shin

Aleksander Sebastian Lattikas

Eva-Lotta Krigul

Loo Arukask

Kontrabass

Hanna-Ingrid Nurm

Tuomas Aapeli Haapalainen

OOTAME KUULAMA

K 3.05 kell 19.00 / EMTA suur saal / tasuta

EMTA Sinfonietta / EMP 2023

EMTA Sinfonietta

Dirigent Toomas Vavilov

Kavas Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia üliõpilaste nüüdislooming

K 10.05 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet 10 € Fientast ja Piletilevist,
(üli)õpilased ja pensionärid tasuta

Meistrid laval

Kristi Kapten (klaver)

Kavas Ligeti, Poulenc, Skrjabin, Maria Kõrvits

**EESTI MUUSIKA-
JA TEATRIAKADEEMIA**

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdi- ja etenduskeskus

eamt.ee

emtasaalid.ee

facebook.com/muusikaakadeemia